

N:o 85.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 1 maj 1893.
— — — — Andra Kammaren den 2 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, om utredning rörande lämpligaste sättet för åstadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik m. m.

(1:a Kammarans tillf. utskotts [n:o 2] utlåt. n:o 9.)
(2:a » » » » [n:o 3] » n:o 10.)

Till Konungen.

Uti en inom Riksdagen väckt motion har framhållits, hurusom den viktigaste fråga, hvilken för närvarande inom vårt land påkallade sin lösning, vore den om förbättrande af arbetsklassens vilkor.

En hufvudsaklig förutsättning för att lagstiftningen skulle kunna framgångsrikt ingripa på detta område vore, enligt motionärens åsigt, en fullständig och korrekt kännedom om de förhållanden, för hvilka dess bistånd påkallades.

Det material, som hittills förelegat för bedömande af denna frågas mångfald af invecklade och svårlösta problem, hade icke varit tillfredsställande. Väl hade ett värderikt statistiskt material samlats af komitéer, tillsatta för att afgifva förslag rörande arbetareförsäkring af olika slag, yrkesinspektion, skyddsåtgärder mot olycksfall i arbetet, uppmuntrande af hjälpkasseväsendet, reglering af arbetstiden för minderåriga m. m., men det låge i sakens natur, att den metod, som i följd af omständigheterna så godt som uteslutande begagnats vid dessa

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 20 Häft. (N:is 85—88). 1

komitéers undersökningar, nemligen utsändandet af tabell- och frågeformulär, icke kunde i och för sig medföra ett tillfredsställande resultat. I andra länder hade regeringskommissionerna sökt vinna nödiga upplysningar i ämnet äfven genom upptagande af vittnesmål samt genom utsändande af särskilda sakkunniga ombud för att på ort och ställe utföra mera detaljerade undersökningar och kontrollera halten af de svar, som lemnats på möjligen utsända frågeformulär.

Men icke ens då metoden för materialets uppsamlande vore den allra bästa, kunde en tillräcklig belysning af de industriella förhållandena vinnas genom komitéer, som kanske tillsattes efter långa mellantider och som i följd af sina speciella uppdrag vore bundna inom jemförelsevis trånga gränser samt icke kunde påräkna ett tillräckligt antal sakkunniga biträden, som erhållit nödig föregående utbildning för anställande af de svåra, grannliga och omsorgsfulla undersökningar, dem man måste lägga till grund för ett rätt bedömande af de sociala frågorna.

Med de ständiga förändringar, som egde rum på det ekonomiska och industriella området, vore det, enligt motionärens förmenande, icke nog med en socialstatistisk belysning för en gång af vissa förhållanden. Det behöfdes dels en fortlöpande, mera allmän statistik, dels mångsidiga, efter vissa mellantider upprepade detaljundersökningar, hvilka senare helst borde utföras af sakkunniga ombud och afse, icke alla landets industriella inrättningar, utan blott någon viss grupp eller ett visst antal inom en viss grupp. Härvid vore det nemligen långt viktigare att erhålla väl kontrollerade uppgifter från ett mindre antal — förutsatt att det icke vore allt för begränsadt — än mera allmänt hållna och mindre noggranna uppgifter från ett större.

Ämnet för denna socialstatistik kunde sägas sönderfalla i två hufvuddelar: en som behandlade de spörsmål, hvilka pläga sammanfattas under benämningen »arbetarefrågan», en annan som behandlade industriens ställning, för såvidt den röner inflytande af den socialekonomiska lagstiftningen.

Bland uppgifter, hörande till den förra gruppen, ansåge motionären kunna räknas: antalet i de särskilda yrkena anstälde arbetare, fördelade efter ålder, kön och civilstånd; aflöning och aflöningssätt (tidlön, med eller utan premie, styckelön, andel i vinsten o. s. v.), arbetstiden; arbetslokalernas tillstånd, helsovådliga inflytelser m. m.; arbetarens utgifter för sitt uppehälle; födans beskaffenhet; lifsmedelsprisen; bostadsfrågan; hustruns sysselsättning utom hemmet; arbetslöshet; strejker; olycksfall i arbetet; sparkassor och insättningar i spar-

banker; kooperativa företag; inrättningar till främjande af arbetsklassens materiella, intellektuella och moraliska fromma o. s. v.

Till den senare gruppen hörde sådana uppgifter rörande affärsställningen inom de olika industrigrenarna, hvarigenom lagstiftaren sattes i tillfälle att bedöma, i hvad mån åtgärder, som medförde en ökning i produktionskostnaderna, kunde vidtagas, utan att derigenom möjligheten att bestå i konkurrensen allt för mycket försvårades eller rent af omintetgjordes.

Det låge emellertid i sakens natur, att de undersökningar, hvarom här vore fråga, endast i ett fåtal fall kunde framgångsrikt utföras på enskildt initiativ, såsom t. ex. i vårt land blifvit försökt hvad anginge vissa slag af jordbruksarbetare och tjenare, men endast genom statens försorg kunde det ifrågavarande statistiska arbetet utföras på sådant sätt och i sådan omfattning, att det verkligen fylde sin bestämelse.

Upprättandet af en arbetsstatistik, hvilken opartiskt framlade de upplysningar, som vore af vigt för den sociala frågans rätta bedömande, innefattade en åtgärd, som vore af betydelse för alla dem, hvilka insett de sociala problemens vigt, oberoende af de olika tankar man kunde hysa angående rätta vägen till deras lösning.

Det vore därför af synnerlig betydelse, att samhället i tid sökte vinna en klar uppfattning af innebörden utaf hithörande frågor, hvilkas slutliga pröfning icke kunde med hopp om framgång företagas utan en noggrann, opartisk och mångsidig arbetsstatistik.

Nödvändigheten af att sprida ljus i de ämnen, hvilka uti ofvannämnda motion blifvit berörda, har uti flere länder föranledt undersökningar, till en början mera tillfälliga eller begränsade, men på senare tid fortlöpande, mera omfattande och bestämdt åsyftande att åvägbringa en i möjligaste måtto tillfyllestgörande socialstatistik. I Amerika, hvarest sedan 1888 i Washington Förenta staternas »Department of labor» fått sig uppdraget för hela unionen de uppgifter, som i ett flertal af de olika staterna anförtratts särskilda der upprättade arbetsstatistiska byråar, i England, i Schweiz, i Frankrike, i Tyskland hafva, om än i något skiftande former, dessa undersökningar upptagits, öfverallt frammanade af behovet utaf ett ökad och tillförlitligt material

vid försöken att rätt uppfatta och lyckligt lösa den sociala fråga, som upprör folken.

Äfven i vårt land står denna fråga på dagordningen, men äfven här saknas för dess mera detaljerade bedömande nödigt statistiskt material. Den komité, som år 1875 fick sig uppdraget att utarbeta en författning angående barns och yngre personers antagande och användande i fabriks- och handtverksarbete, likasom 1884 års arbetareförsäkringskomité, hafva väl åvägabragt åtskilliga bidrag till ett sådant material; men dermed har icke behovet af allt jemt fortsatta, systematiskt ordnade undersökningar upphört att göra sig kämbart. Tvärt om torde deras behöflighet icke minst vid sagda tillfällen hafva gjort sig gällande.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt och då de sociala frågorna i våra dagar intaga ett så framstående rum och vid sin lösning erbjuda så stora svårigheter, att mycken vigt ligger på hvarje förberedande åtgärd, som kan sprida ljus öfver de faktorer, hvilka å dem inverka, får Riksdagen, som i ärendets närvarande outredda skick icke vill inlåta sig på ett närmare bedömande af huru det afsedda ändamålet bäst bör kunna vinnas, härmed hos Eders Kongl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligaste sättet för samlande, bearbetande och publicerande genom statens försorg af en svensk »arbetsstatistik» samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, som med anledning häraf må synas vara påkallade.

Stockholm den 2 maj 1893.

Med undersätlig vörndnad.
